



Gerensteingallery in Amsterdam Zuidooit, met in de gevel ingemetseld een ontwerp van kunstenaar Henri Jacobs. Foto's Thomas Zum Vörde Sive Vörling

[recensie] Architectuur in Amsterdam Zuidooit

# BIJLMERSALSA

Twee nieuwe gebouwen brengen in Amsterdam Zuidooit eindelijk de kleurenrijkdom die bij de bewoners van dit stadsdeel past. Salsa in de Bijlmer. Maar in de achtertuin regeert nog oer-Hollandse regelrijf. Door Hilde de Haan

**S**alsadansen, overgevaaid uit Latijns Amerika, is in Nederland een razend populaire liehebberij. Maar architect Bas Liesker wilde beroepshalve salsa leren. In 2001 wilde hij met zijn bureau Heren 5, de opdracht ververven voor een woningbouwproject aan de Bijlmerdreef, vlakbij metrostation Garenthoef. Daar golden strikte randvoorwaarden. Alles lag vast: vorm, volume, evenals de kleur van de te kiezen balsteen. Liesker wist dat, maar besloot te gaan praten met Pedro Consalves, de man die zeventien jaar lang alle woningbouw in het stadsdeel had bestierd bij Bijlmercorporatie Nieuw-Amsterdam.

Gonzales sprak aanstekelijke woorden: 'Maak nu eens niet van die Hollandse blokken met het bovenste boordknoopje stevig dicht! Denk aan salsa; daar worden zelfs mensen die niet kunnen dansen, vanzelf beweeglijk en vrolijk van.' Liesker nam dus salsales en haalde de opdracht binnen. Zijn gebouw

steekt nu kleurrijk bij zijn omgeving af.

Iets dergelijks overkwam architecte Ria Smit toen zij aan de dezelfde Bijlmerdreef de opdracht wilde binnenhalen voor een hoge woonstoren, in combinatie met iets unieks: een verzamelgebouw voor kerken. Ook zij kreeg strikte randvoorwaarden: haar baksteengevels moesten grijs zijn. Daar wilde ze niet aan, en toen de stadsdeelraad haar vroeg toch alswaagde een kleurrijker gebouw te maken, greep zij haar kans. Ook dat gebouw, De Kandelaar, is nu gereed, en het moet gezegd: de stedenbouwkundige, Donald Lambert, juicht beide dissidenten toe.

Kleurige gebouwen die de strenge massa van Amsterdam Zuidooit doortrekken het lijkt een nieuwe fase in de vernieuwing van de Bijlmermeer.

Dit stadsdeel is ooit, in 1965, gepresenteerd als summum van de Nederlandse stedenbouw, Stad van de Toekomst, met riante hoogbouwoningen in te midden van gemeenschappelijk groen. Twintig jaar later al wist Amsterdam zich geen raad meer met de wijk die men toen als poel van criminaliteit zag.

Nieuwe plannen kwamen, nu voor grootschalige sloop, maar verzet van de bewoners, een kleurrijk gezelschap, heeft geleid tot de aanpak die nu overall geldt: stapsgewijs, per buurt verschillend, en liefst in samenspraak met hén.

Juist rond de Bijlmerdreef, bij Garenthoef, begint dat te kneten. Wat ooit een verhoogde weg alleen

voor auto's was, is nu een levendige boulevard met brede stoepen, veel bomen en een groene middenberm. Er wordt gewandeld en gefietst, gewinkeld en geluierd en de auto is nog wel aanwezig maar niet meer dominant.

Hier kun je zien dat de oude Bijlmer ook zijn goede kanten had: zo breed was die oude Bijlmerdreef dat heel de veelzijdige boulevard, plus autoweg én volop parkeer-



De Kandelaar, vanaf de achterzijde.

ZELFS MENSEN DIE NIET KUNNEN DANSEN, WORDEN ER VROLIJK VAN.

ruimte, hier makkelijk een plaats kunnen krijgen.

De nieuwste bebouwing langs de Dreef versterkt dat rijke stadsgevoel, als welkome afwisseling met eerdere nieuwbouw. Prima gebouwen, temeer omdat alle plinten winkels bevatten, maar elke frivoliteit ontbreekt.

Bij Gerenstein, het gebouw van Heren 5, is dat anders. Hier zijn de voorgeschreven roodbruine straatsgevels al gelanderd met gele stenen terwijl op alle zijgevels ook die van de portieken, kleurrijke patronen van kunstenaar Henri Jacobs gemetseld zijn. Die patronen worden binnen voortgezet. Een tekening van een klein metsel dat in de Bijlmer in een honingraatland woont, bracht de architecten op dat idee. Zij had haar huis gekend als een geknikt rietje dat naar een schoorsteen leidt: eerst de lift, dan de galerij, en dat, bij die rookpluim, haar huis. Onpersoonlijker kan niet. In Gerenstein is daarom elke plek, tussen voordeur en appartement, waardig en bovenal herkenbaar vormgegeven. Alle hallen en gangen zijn groot en feestelijk, en onderling allemaal anders.

De Kandelaar is nog opvallender. Allereerst is de oranjegele woonstoren nu eens echt hoog (13 lagen) en slank, terwijl in de voet een restaurant komt, naast het geweldige vrolijke kinderdagverblijf Joeshoef. Extravaganter nog is de zijbeuk waarin liefst vijf Ghansese christelijke kerkgenootschappen een eigen kerkzaal kregen, plus alle kantoorruimten die daarbij nodig

zijn. Nederland mag dan ontkerken, in Amsterdam Zuidooit bloeit het kerkelijke leven. En de trotse Kandelaar straalt daar vertrouwen in uit. Binnen zijn de zalen al een feest maar buiten, per keer verschillend, dansen de bontgekleurde ramen in de gevel. Schuine daken, in de Bijlmer een unicum, geven elk genootschap een eigen gezicht. Een piepklein torrentie straat 's avonds licht uit.

Bewijzen betide gebouwen dat Amsterdam Zuidooit alsnog een levendige, vrolijke Stad van de Toekomst wordt, hoopvol voor dit land waar het mengen van culturen alleen toe zal nemen?

Je zou het denken, tot je naar de achterkant van Gerenstein gaat. Daar is een grote binnenruimte, het hart van een gesloten bouwblok, waar landschapsarchitecten H+N+S vast van plan zijn het Salsagevoel voort te zetten. Nu het pijnlijke: de bewoners van de sociale huurwoningen aan de achterzijde van de tuin worden hier streng door een schutting van afgesloten. Het bewijst dat warmbloedig bouwen in de Bijlmer knokken blijft, zodra nog ergens een Hollandse stijle boord regereert. ■

Gerensteingallery, 120 woningen met winkels. Opdrachtgever Rochdale, Delta Forte. Ontwerper Heren 5. Oogelverd juli 2005.  
De Kandelaar, 27 woningen, kinderdagverblijf en horeca plus gemeenschappelijk gebouw met kantoren. Opdrachtgever Rochdale/Delta Forte. Ontwerper Bas Smit architecten. Oogelverd vanaf juli 2007.